

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નંબર ૬૭૦/૨૦૨૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ	

	કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
--	--	--

=====

વસંતીબેન વશરામભાઈ ગલચર

વિરુદ્ધ

કમિશનર, નગરપાલિકાઓનું વહીવટ, ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી આર.એસ. સંજલવાળા - સિનિયર એડવોકેટ મારફતે શ્રી દીપેન દેસાઈ(૨૪૮૧) અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯ તરફે

શ્રી ચિત્રજીત ઉપાધ્યાય મારફતે શ્રી આણંદ વી. ઠક્કર સામાવાળા(ઓ) નં. ૪ થી ૧૪ તરફે

શ્રી કે.એમ. અંતાણી સામાવાળા-રાજ્ય તરફે

=====

કોરમ-માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

તારીખ-૦૫/૦૨/૨૦૨૧

મૌખિક ચુકાદો

૧ અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર. એસ. સંજનવાલા સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈ, પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદ વી. ઠક્કર સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચિત્રજીત ઉપાધ્યાય નંબર ૪ થી ૧૪ અને પ્રતિવાદી રાજ્ય માટે વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી કે. એમ. અંતાનીને વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા સાંભળ્યા હતા.

૨ તાત્કાલિક પરત કરી શકાય તેવો નિયમ.વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદ ઠક્કરે પ્રતિવાદી એન. ઓ. એસ. વતી નિયમની નોટિસની સેવાને માફ કરી દીધી છે. ૪ થી ૧૪ અને વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી કે. એમ. અંતાની પ્રતિવાદી રાજ્ય વતી નિયમની નોટિસની સેવાને માફ કરે છે.

૩ અરજીમાં સામેલ વિવાદને ધ્યાનમાં રાખીને, જે ખૂબ જ સાંકડી દિશામાં છે, સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિ સાથે, આ બાબતને અંતિમ સુનાવણી માટે લેવામાં આવી છે.

૪ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ આ અરજી દ્વારા, અરજદારોએ નીચેની રાહત માટે વિનંતી કરી છે:

“(એ) માનનીય અદાલત, પ્રતિવાદી નંબર ૧-કમિશનર, મ્યુનિસિપાલિટીઝ એડમિનિસ્ટ્રેશન, ગુજરાત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત આદેશને રદ કરીને અને રદ કરીને પ્રમાણપત્ર અથવા પ્રમાણપત્રના સ્વરૂપમાં રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ જારી કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે.

(બી) માનનીય અદાલત પ્રમાણપત્રના સ્વરૂપમાં પ્રમાણપત્ર અથવા રિટની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ જારી કરી શકે છે, જેમાં પ્રતિવાદી નંબર ૩ કલેક્ટર, બનાસકાંઠા દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૮/૧૨/૨૦૨૦ ના આદેશને રદ કરી શકાય છે અને અરજીના પરિશિષ્ટ-૩ માં જોડવામાં આવ્યો છે.

(સી) માનનીય અદાલત આદેશના સ્વરૂપમાં આદેશ અથવા રિટની રિટ અથવા પ્રતિબંધના સ્વરૂપમાં રિટ અથવા પ્રતિબંધ અથવા રિટ, અથવા પ્રતિવાદી અધિકારીઓને ધનેરા નગરપાલિકાની પેટાયૂંટણી જાહેર કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકતા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અથવા આદેશ જારી કરી શકે છે.

(ડી) આ અરજીની અંતિમ સુનાવણી અને નિકાલ બાકી હોવાથી, માનનીય અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર ૧ કમિશનર, મ્યુનિસિપાલિટીઝ એડમિનિસ્ટ્રેશન, ગુજરાત દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશના અમલ, કામગીરી અને અમલીકરણ પર સ્ટે મુક્યો.

(ઈ) આ અરજીની અંતિમ સુનાવણી અને નિકાલ બાકી હોવાથી, માનનીય અદાલત પ્રતિવાદી નંબર ૩ કલેક્ટર, બનાસકાંઠા દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશના અમલ, સંચાલન અને અમલીકરણ પર રોક લગાવવા માટે ખુશ છે, જે અરજીના પરિશિષ્ટ ૩ માં જોડવામાં આવ્યો છે.

(એફ) આ અરજીની અંતિમ સુનાવણી અને નિકાલ બાકી હોવાથી, માનનીય અદાલતે પ્રતિવાદીઓને ધનેરા નગરપાલિકા અને રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની પેટાચૂંટણી જાહેર કરવાથી રોકવાની ખુશી વ્યક્ત કરી છે.

(જી) માનનીય અદાલત ન્યાયના હિતમાં આવી અન્ય અને વધુ રાહત આપવા માટે રાજી થશે.”

૫ કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૫.૧) અરજદારો ધનેરા નગરપાલિકાના ચૂંટાયેલા સભ્યો છે. ધનેરા નગરપાલિકાની સામાન્ય ચૂંટણી ૧૭/૦૨/૨૦૧૮ પર યોજાઈ હતી અને ૧૮/૦૨/૨૦૧૮ પર પરિણામ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં કુલ ૨૮ બેઠકોમાંથી, અહીં રાજકીય પક્ષ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના અરજદારો ૧૮ બેઠકો

માટે ચૂંટાયા હતા, જ્યારે ૧૧ બેઠકો અન્ય રાજકીય પક્ષ ભારતીય જનતા પાર્ટીને મળી હતી.

પ.૨) અરજદારોનો કેસ છે કે ચૂંટાયેલા ૧૮ કાઉન્સિલરોમાંથી, બળવંતજી છોગાજી બારોટ નામના એક કાઉન્સિલર, જે નગરપાલિકાના પ્રમુખ પણ બન્યા હતા, તેમને બાદમાં ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને આ રીતે અહીં રાજકીય પક્ષ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના અરજદારો પાસે ધાનેરા નગરપાલિકામાં ૧૭ ચૂંટાયેલા કાઉન્સિલરો હતા અને તેથી, અરજદારો બહુમતીમાં હતા.

પ.૩) અરજદારોનો કેસ છે કે રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી દર દોઢ વર્ષમાં યોજાવાની હતી અને તેથી, દોઢ વર્ષની સમાપ્તિ પર, ડેપ્યુટી કલેક્ટર, ધાનેરા દ્વારા તારીખ ૦૭/૦૮/૨૦૨૦ ની એજન્ડા નોટિસ જારી કરીને ધાનેરા નગરપાલિકાના અધ્યક્ષની ચૂંટણી જાહેર કરવામાં આવી હતી અને ચૂંટણી ૨૦/૦૮/૨૦૨૦ પર યોજાઈ હતી.

પ.૪) અરજદારોનો કેસ છે કે શાસક પક્ષ લઘુમતીમાં હોવાથી, ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ, ૧૯૬૩") ની કલમ ૩૭ અને કલમ ૭૦ હેઠળ અરજદારોને કારણદર્શક નોટિસો જારી કરવામાં આવી હતી અને આ કાર્યવાહી આ સમયે માત્ર અરજદારોને દૂર કરવા/ગેરલાયક ઠેરવવા

માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી જેથી તેઓ રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં ભાગ ન લઈ શકે.

પ.પ) અરજદારોનો કેસ છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ કમિશનર, નગરપાલિકા વહીવટીતંત્રે અરજદારોને દૂર કરવા માટે અધિનિયમ ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી હતી, જેમાં અરજદારોને ૧૮/૦૮/૨૦૨૦ પર જવાબ આપવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું. અરજદારોનો કેસ છે કે નોટિસ માત્ર રાજકીય પક્ષ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના અરજદારોને જ જારી કરવામાં આવે છે, જોકે તમામ ૧૩ મુદ્દાઓ કે જેના માટે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે, જેના માટે સામાન્ય સભામાં ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા છે, જેમાં ભારતીય જનતા પાર્ટીના ચૂંટાયેલા સભ્યો સામેલ છે, જે સત્તાના દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઇરાદાને દર્શાવે છે.

પ.ડ) અરજદારોનો કેસ એ છે કે તે જ મુદ્દા માટે, જેના માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩૭ હેઠળ નોટિસ જારી કરી છે, પ્રાદેશિક કમિશનરે અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૭૦ હેઠળ વસૂલાત માટે કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી. ઉપરોક્ત નોટિસની સુનાવણીની આગામી તારીખ ૨૦/૦૮/૨૦૨૦ અને ૧૨ વાગ્યે રાખવામાં આવી હતી સાંજે રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી થવાની હતી.

પ.૭) અરજદારોનો કેસ છે કે એક્ટ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ અને કલમ ૭૦ હેઠળની કારણદર્શક નોટિસોને વર્તમાન અરજદારો દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૮૬૭૫/૨૦૨૦ની અરજી દ્વારા આ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી.અરજદારોનો કેસ છે કે ઉપરોક્ત અરજીને કારણદર્શક નોટિસને પડકારતી પસંદ કરવામાં આવી હતી કારણ કે કલમ ૩૭ અને કલમ ૭૦ હેઠળની કાર્યવાહી રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી સમયે વ્યૂહાત્મક રીતે શરૂ કરવામાં આવી હતી.આ અદાલતે ૧૯/૦૮/૨૦૨૦ ના આદેશ દ્વારા સત્તાવાળાઓને ચૂંટણીની તારીખ પછીની કાર્યવાહી સ્થગિત કરવાનો નિર્દેશ આપીને અરજદારોને રક્ષણ આપ્યું હતું.

પ.૮) અરજદારોનો કેસ છે કે રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી ૨૫/૦૮/૨૦૨૦ પર યોજાઈ હતી, જેમાં અરજદાર નંબર ૮ પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયા હતા અને અરજદાર નંબર ૧૬ ઉપરાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટાયા હતા.

પ.૯) અરજદારોનો કેસ છે કે રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી પૂરી થઈ ગઈ હોવાથી, અરજદારોએ પ્રતિવાદી નંબર ૧ ઓથોરિટી સમક્ષ તમામ દલીલો ઉઠાવવાના દૃષ્ટિકોણથી અરજી પાછી ખેંચી લીધી હતી, જેને બદલામાં આ

અદાલત દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને અરજીનો નિકાલ ૨૭/૦૮/૨૦૨૦ પર કરવામાં આવ્યો હતો.

૫.૧૦) ત્યારબાદ અરજદારોએ કારણદર્શક નોટિસનો જવાબ ૧૫/૧૦/૨૦૨૦ પર રજૂ કર્યો હતો.અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, જોકે, અરજદારને કોઈ વ્યક્તિગત સુનાવણી આપવામાં આવી ન હતી.એવું લાગે છે કે ત્યારબાદ, ૨૩/૧૨/૨૦૨૦ તારીખનો વિવાદિત આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.૨૩/૧૨/૨૦૨૦ તારીખનો વિવાદિત આદેશ પસાર કર્યા પછી, ૨૮/૧૨/૨૦૨૦ તારીખનો આદેશ પાલનપુર ખાતેના કલેક્ટર, બનાસકાંઠા દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જે અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૪૨ (૭) હેઠળ જોસ્નાબેન યોગીશભાઈ ત્રિવેદીને નગરપાલિકાના પ્રમુખનો હવાલો સોંપીને ૨૩/૧૨/૨૦૨૦ તારીખના આદેશને અમલમાં મૂકે છે.પ્રતિવાદી અધિકારીઓની ઉપરોક્ત કાર્યવાહીથી વ્યથિત થઈને, અરજદારોએ ઉપરોક્ત પ્રાર્થનાઓ સાથે વર્તમાન અરજીને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૬ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓએ રાષ્ટ્રપતિ પદ માટે ચૂંટણી જાહેર કરતી ૧૫/૧/૨૦૨૧ તારીખની એજન્ડા નોટિસ જારી કરી છે.તેથી, અરજદારે

વચગાળાની રાહત માટે સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૨/૨૦૨૧ દાખલ કર્યો.આ અદાલતે ૧૯/૦૧/૨૦૨૧ પર નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો:

“અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈ અને પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી કે. એમ. અંતાનીની સહાયથી વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાને સાંભળ્યું-વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા રાજ્ય.

આ અરજી દ્વારા મૂળ અરજદારોએ નીચેની રાહત માટે વિનંતી કરી છે:

“(અ) વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૬૭૦/૨૧ની અંતિમ સુનાવણી અને નિકાલ બાકી હોવાથી, માનનીય અદાલત આ અરજીના પરિશિષ્ટ-બીમાં જોડવામાં આવેલી તારીખની એજન્ડા નોટિસના અમલ, કામગીરી અને વધુ અમલીકરણ પર રોક લગાવશે અને આ રીતે ધનેરા નગરપાલિકાના પ્રમુખ અને ઉપાધ્યક્ષની ચૂંટણી પર રોક લગાવશે.

(બી) માનનીય અદાલત ન્યાયના હિતમાં આવી અન્ય અને વધુ રાહત આપવા માટે ખુશ થશે.”

આ અદાલતે ૧૩મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ મુખ્ય અરજીમાં નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો હતો, જે નીચે મુજબ છે:

“૧ અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈ માટે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આર. એસ. સંજનવાલા, ચેતવણી આપનારાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચિત્રજીત ઉપાધ્યાય અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી કણ્વા અંતાનીને વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા સાંભળવામાં આવ્યા હતા.

૨ વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી અંતાની જણાવે છે કે અરજીની નકલ તેમને આજે સવારે ૧૧-૦૦ પર અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈ દ્વારા આપવામાં આવી છે.

૩ વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચિત્રજીત ઉપાધ્યાય જણાવે છે કે તેમણે ગીતાબેન રાયચંદભાઈ વાઘેલા અને અન્ય લોકો માટે કેવિએટ દાખલ કરી છે. જો કે, અરજદારો વર્તમાન અરજીમાં પક્ષકાર તરીકે કેવિએટર્સ સાથે જોડાયા નથી અને તેથી, અરજીમાં પ્રતિવાદીઓ તરીકે કેવિએટર્સ સાથે જોડાવા માટે એક અલગ સિવિલ અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે.

જ કાર્યાલય ૨૦મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ વિશેષ નાગરિક અરજી સાથે ગીતાવેન રાયચંદભાઈ વાઘેલા અને અન્ય લોકો વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઉપાધ્યાય દ્વારા દાખલ કરાયેલી નાગરિક અરજીની યાદી તૈયાર કરશે.એ. જી. પી. એ સુનાવણીની આગામી તારીખે અથવા તે પહેલાં જવાબ દાખલ કરવા અને અરજદારોને તેની એક નકલ આપવાનું શીખ્યા.”

વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે જોકે આ અદાલતે ૨૦મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ આ મામલાને સ્થગિત કરી દીધો છે કારણ કે વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ તેમજ વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઉપાધ્યાય, ડેપ્યુટી કલેક્ટર, ધાનેરાએ ૨૦મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ ધાનેરા નગરપાલિકાના પ્રમુખ અને ઉપાધ્યક્ષની ચૂંટણી યોજવા માટે ૧૫મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ એજન્ડા નોટિસ જારી કરી હતી.

ઉપરોક્ત હકીકતો પરથી, જ્યારે અરજદારોએ ૨૩ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦ના રોજ તેમને ધનેરા નગરપાલિકાના સભ્ય તરીકે હટાવવાના આદેશને પડકાર્યો હતો અને આ બાબત ચુકાદા હેઠળ હોવાથી, નાયબ કલેક્ટર, ધનેરા આ અદાલત દ્વારા જે તારીખે આ બાબત સ્થગિત કરવામાં આવે તે તારીખે ધનેરા નગરપાલિકાના પ્રમુખ અને ઉપાધ્યક્ષ પદ માટે ચૂંટણી યોજવાનો એજન્ડા બહાર પાડી શક્યા ન હોત.અરજીમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે ૧૩મી

જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજનો આદેશ સંબંધિત અધિકારીઓને જાણ કરવામાં આવ્યો હતો.

આ અદાલતે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સી. બી. ઉપાધ્યાયને સાંભળવાનો ઇનકાર કર્યો છે, કારણ કે પક્ષમાં જોડાવા માટેની સિવિલ અરજી હજી બાકી છે.

તે અવલોકન કરવું યોગ્ય છે કે જ્યારે અરજદારોને નગરપાલિકાના સભ્યો તરીકે દૂર કરવાની બાબત બાકી છે અને જ્યારે કલેક્ટર દ્વારા ૨૮મી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦ના રોજ આદેશ દ્વારા પહેલેથી જ વચગાળાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે, જે ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૪૨ની પેટા કલમ ૭ની જોગવાઈઓ અનુસાર મુખ્ય અરજીના પાન નંબર ૨૦૦ પર પરિશિષ્ટમાં રજૂ કરવામાં આવી છે, ત્યારે મુખ્ય અરજીની સુનાવણી પહેલાં નાયબ કલેક્ટર દ્વારા ધનેરા નગરપાલિકાના પ્રમુખ અને ઉપાધ્યક્ષ પદ માટે ચૂંટણી યોજવાનો એજન્ડા બહાર પાડવાની જરૂર નહોતી.

આવી વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગોમાં, આ અરજીને મંજૂરી છે.અરજીના પરિશિષ્ટમાં ૧૫મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ વિવાદિત કાર્યસૂચિ સૂચનાના અમલીકરણ, સંચાલન અને વધુ અમલીકરણને વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૬૭૦/૨૧ના અંતિમ નિકાલ સુધી રોકવામાં આવ્યું છે, એટલે કે,

૨૦મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ યોજાનારી પ્રસ્તાવિત ધનેરા નગરપાલિકાના પ્રમુખ અને ઉપાધ્યક્ષની ચૂંટણી વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૬૭૦/૨૧ના અંતિમ નિકાલ સુધી રોકવામાં આવી છે.

આ અરજીનો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી અંતાનીને આ આદેશ સંબંધિત અધિકારીને તાત્કાલિક પહોંચાડવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

રજિસ્ટ્રીને આ આદેશની રિટની નકલ અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલને ઇમેઇલ દ્વારા પ્રદાન કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે જેથી તેઓ તેને ઇમેઇલ/નોંધાયેલ એ. ડી. પોસ્ટ દ્વારા સેવા આપવા માટે સક્ષમ બને.આજે સીધી સેવાને મંજૂરી છે.”

૭ વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સંજયવાળાએ રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ ને ૧૯૬૩ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ હુકમ કરવાની કોઈ સત્તાધિકારીતા નથી, જે જોગવાઈ કરે છે કે તેમાં દર્શાવેલ કારણોસર કોઈપણ નગરપાલિકાના સભ્યોને દૂર કરવાની આવી સત્તાઓ માત્ર રાજ્ય સરકાર જ વાપરી શકે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ અદાલતની ડિવિઝન

બેન્ચે આર/મિસ્ક. સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨/૨૦૨૦ માં આર/રીટ પીટીશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૨૫/૨૦૧૯ અને અન્ય સંબંધિત બાબતોમાં, કન્ટેમ્પ્ટ ઓફ કોર્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૭૧ હેઠળની અરજી એવા ગ્રાઉન્ડ પર રદ કરી હતી કે નગરપાલિકાઓના નિયામક અને કમિશનર નગરપાલિકાઓ, વહીવટને હવે ૧૯૬૩ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવેલ નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ડિવિઝન બેન્ચે ઠરાવ્યું હતું કે રાજ્ય સરકારમાં સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓના વિભાગનું વડાપણું ધરાવતા સચિવ/મુખ્ય સચિવ/અતિરિક્ત મુખ્ય સચિવ હોય કે જેઓ ૧૯૬૩ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ યોગ્ય કાર્યવાહી કરવા માટે અધિકૃત રહેશે અને તે મુજબ, કન્ટેમ્પ્ટ પીટીશન રદ કરવામાં આવી હતી.

૮ અરજદારો માટે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩૭ ની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધમાં વિવાદિત આદેશ પસાર કર્યો છે અને ખાસ કરીને, જે રીતે આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે તે પોતે જ ઘણું બોલે છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ હેઠળ કથિત રીતે પસાર કરવામાં આવેલો વિવાદિત આદેશ કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી અને તેને વિસ્તૃત કરતી વખતે, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું

હતું.વિવાદિત આદેશમાં નોંધાયેલા તારાઓનો ઉલ્લેખ કરતા, એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે કારણદર્શક નોટિસમાં નવ આરોપોના સંદર્ભમાં અરજદાર સામે આપવામાં આવેલા કોઈપણ તારાઓમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ આરોપ સાબિત થયો છે એમ માનવા માટે અરજદારો દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્પષ્ટીકરણને નકારી કાઢવાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે કોઈ કારણ આપ્યું નથી.એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે અરજીને માત્ર આ આધાર પર જ મંજૂરી આપવી જરૂરી છે.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ કારણદર્શક નોટિસમાં અરજદારો સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોના સંદર્ભમાં તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વિવિધ બચાવનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને ધ્યાન દોર્યું હતું કે અરજદારોની કામગીરીને કારણે નગરપાલિકાને ખાસ કરીને નગરપાલિકાના પ્રમુખ અને ઉપાધ્યક્ષને કોઈ નાણાકીય નુકસાન થયું નથી.

૯ બીજી બાજુ, વિદ્વાન એ. જી. પી. શ્રી અંતાનીએ રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત આદેશ એ એક વિગતવાર તર્કપૂર્ણ આદેશ છે જેમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧એ અરજદારોની સંપૂર્ણ લેખિત રજૂઆતોનું પુનઃઉત્પાદન કર્યું છે અને ત્યારબાદ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી તેમજ કારણદર્શક નોટિસમાં ઉલ્લેખિત વિગતોને ધ્યાનમાં રાખીને તારાઓ આપવામાં આવ્યા છે અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે તારાઓ વિગતવાર આપવાની જરૂર નથી કારણ કે વિવાદિત આદેશ વહીવટી

અધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવે છે, જોકે તે અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યનું સંચાલન કરી શકે છે અને આવા સંજોગોમાં, કોઈ દખલગીરી કરવાની જરૂર નથી કારણ કે વિવાદિત આદેશ સક્ષમ અધિકારી દ્વારા તે અનુસાર પસાર કરવામાં આવે છે. કાયદા સાથે.

૧૦ વિદ્વાન એ. જી. પી. શ્રી અંતાનીએ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે અધિકૃત છે, જે અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૪૬એ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૨૭૮એ સાથે સુસંગત રીતે બહાર પાડવામાં આવેલ રાજ્ય સરકારની તારીખ ૩૦/૭/૨૦૧૮ ના જાહેરનામાને ધ્યાનમાં રાખીને જારી કરવામાં આવી છે.

૧૧ નગરપાલિકાના હિતમાં કામ ન કરવા બદલ અરજદારો સામે ફરિયાદો કરનારા નવા જોડાયેલા પ્રતિવાદીઓ નંબર ૪ થી ૧૪ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઉપાધ્યાયે રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત આદેશને કારણદર્શક નોટિસ સાથે વાંચવો પડશે અને કારણદર્શક નોટિસમાં અરજદારોને તેમાં ઉલ્લેખિત નાણાકીય ગેરરીતિઓનું કારણ દર્શાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, એવું ન કહી શકાય કે માત્ર કારણ કે વિવાદિત આદેશમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ તારણો પર પહોંચતી વખતે નાણાકીય નુકસાનનું વર્ણન કર્યું નથી કે અરજદારો

સામે લગાવવામાં આવેલા નવ આરોપો સાબિત થયા છે, વિવાદિત આદેશ કાયદામાં ખરાબ છે.તેથી તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત આદેશમાં કોઈ દખલગીરી કરી શકાતી નથી.

૧૨ તેમના સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત આદેશના રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને જોયા પછી, તે બહાર આવે છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧એ અરજદારો સામેના આરોપોને કારણદર્શક નોટિસમાં વર્ણવ્યા હતા અને ત્યારબાદ અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતો ૧૫/૧૦/૨૦૨૦ પર નોંધ્યા હતા અને ત્યારબાદ દરેક આરોપોના નિષ્કર્ષ માટે કોઈ સમર્થન આપ્યા વિના તારણો નોંધ્યા હતા, જે અરજદારો સામે સાબિત થયા હોવાનું માનવામાં આવે છે અથવા જે આરોપો અરજદારો સામે સાબિત થયા નથી. અને આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે આક્ષેપિત ક્રમમાં આપવામાં આવેલા તારણોમાં માત્ર એક જ પંક્તિ અવલોકન કરવામાં આવે છે.ઉદાહરણ તરીકે, જળ પુરવઠા અને ગટર બોર્ડના ઈજનેરના ૫/૬/૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરીના સંદર્ભમાં દરખાસ્ત નંબર ૧, અરજદારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ઠરાવ નંબર ૧૧૯ (૧), ૧૧૯ (જર) દ્વારા કામને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.અરજદારના આવા સ્પષ્ટીકરણને નકારી કાઢતાં, માત્ર એક પંક્તિમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે આવા

બચાવ સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે વાસ્તવિક ટેન્ડર કિંમત શું છે તે જાહેર કર્યા વિના ટેન્ડર વધુ કિંમતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને તે કેવી રીતે આપવામાં આવે છે તે અંગે કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું નથી. દરેક આરોપ માટે આપવામાં આવેલા દરેક નિષ્કર્ષમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ કલમ ૩૭ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ કરવામાં આવેલી તપાસ અનુસાર કોઈ કારણ અથવા તારણનો ઉલ્લેખ કર્યો નથી. આવા હેતુ માટે, અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩૭ નો સંદર્ભ લેવો એ કાયદેસર રહેશે, જે આ રીતે વાંચે છે:

“૩૭. હોદ્દા પરથી હટાવવું—(૧) રાજ્ય સરકાર હોદ્દા પરથી હટાવી શકે છે.

(એ) નગરપાલિકાના કોઈપણ કાઉન્સિલરે, [પોતાની દરખાસ્ત પર અથવા પ્રાપ્ત થયા પછી] તે વતી નગરપાલિકાની ભલામણને નગરપાલિકાના તત્કાલીન કાઉન્સિલરોની કુલ સંખ્યાના બહુમતી દ્વારા ટેકો આપ્યો હોય; અથવા

(બી) નગરપાલિકાના કોઈપણ પ્રમુખ અથવા ઉપાધ્યક્ષ.

જો, કાઉન્સિલર, પ્રમુખ અથવા કેસ તરીકે વાઈસ પ્રેસિડન્ટને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી અને તે વતી મ્યુનિસિપાલિટીને યોગ્ય નોટિસ આપ્યા પછી અને તેને જરૂરી લાગે તેવી તપાસ કર્યા પછી, રાજ્ય સરકારનો અભિપ્રાય છે કે કાઉન્સિલર, પ્રમુખ અથવા કેસ હોય તો, ઉપરાષ્ટ્રપતિ તેમની ફરજો નિભાવવામાં ગેરવર્તણૂક અથવા કોઈપણ અપમાનજનક વર્તન માટે દોષિત છે અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ તેમની ફરજો નિભાવવામાં અસમર્થ બની ગયા છે.

(૨) પેટા કલમ (૧) હેઠળ દૂર કરાયેલા પ્રમુખ અથવા ઉપાધ્યક્ષ નગરપાલિકાના કાર્યકાળની યાદ અપાવે તે દરમિયાન પ્રમુખ અથવા ઉપાધ્યક્ષ તરીકે પુનઃચૂંટણી માટે પાત્ર રહેશે નહીં.”

૧૩ કાયદાની કલમ ૩૭ના અવલોકન પર, તે સૂચવે છે કે રાજ્ય સરકાર પાસે નગરપાલિકાના કોઈપણ કાઉન્સિલરને તેના પોતાના પ્રસ્તાવ પર અથવા તે વતી નગરપાલિકાની ભલામણ પ્રાપ્ત થયા પછી, નગરપાલિકાને તે વતી યોગ્ય સૂચના આપ્યા પછી અને તેને જરૂરી લાગે તેવી તપાસ કર્યા પછી નગરપાલિકાના તત્કાલીન કાઉન્સિલરોની કુલ સંખ્યાના બહુમતી અથવા નગરપાલિકાના કોઈપણ પ્રમુખ અથવા ઉપાધ્યક્ષ દ્વારા સમર્થિત કરવાની સત્તા છે. કેસની હકીકતોમાં, વિવાદિત આદેશના અવલોકન પર, સત્તાધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં

આવેલી આવી કોઈ તપાસનો કોઈ સંદર્ભ નથી.તે સાચું છે કે ૬/૮/૨૦૨૦ તારીખની કારણદર્શક નોટિસ અરજદારો સામે લગાવવામાં આવેલા ૧૩ આરોપો માટે કથિત રીતે નગરપાલિકાને નાણાકીય નુકસાન પહોંચાડવાનો ઉદ્દેશ કરે છે, પરંતુ તે જ સમયે વિવાદિત આદેશમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા તે અસર માટે કોઈ પણ તારણ નોંધવામાં આવ્યું નથી.તે ઉદ્દેશ કરવા માટે એક સામાન્ય કાયદો છે કે અર્ધ ન્યાયિક અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે વહીવટી કાર્યનું સંચાલન કરતી સત્તાએ કેવી રીતે આદેશ પસાર કરવો જોઈએ.જો કે, વિવાદિત આદેશ એ આવા આદેશો કેવી રીતે પસાર કરવા જરૂરી છે તે અંગેની સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિની સંપૂર્ણ અવગણનાનું ઉત્તમ ઉદાહરણ હોવાથી, વિવિધ નિર્ણયોનો ફરીથી ઉદ્દેશ કરવો જરૂરી રહેશે, જેમાં અધિકારીઓને આદેશો પસાર કરતી વખતે તે જ ધ્યાનમાં રાખવા માટે માર્ગદર્શન અને માર્ગદર્શિકા આપવામાં આવે છે, જેમાં અરજદારોનું ભાવિ નક્કી કરવામાં આવે છે.તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ ઉચ્ચ અદાલતના નીચેના નિર્ણયોનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી રહેશે:

૧) બોમ્બે હાઈકોર્ટે જી. જે. કંગા અને અન્ય વિરુદ્ધ એસ. એસ. બાશા ના કેસમાં (૧૯૯૩) ૯૫ બી. ઓ. એમ. એલ. આર. ૬૩૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૧૪ અર્ધ-ન્યાયિક કાર્ય એ છે જે ન્યાયિક અને વહીવટી કાર્યની વચ્ચે રહે છે.

૧ એક તરફ, તે નીચેની બાબતોમાં શુદ્ધ વહીવટી અધિનિયમથી અલગ છે:

(અ) સંપૂર્ણપણે વહીવટી અધિનિયમ ખાનગી પક્ષોના કોઈપણ અધિકારો નક્કી કરતું નથી, જો કે તે તેમને અસર કરી શકે છે.પરંતુ અર્ધ-ન્યાયિક અધિનિયમ બંધનકર્તા બળ સાથે ખાનગી અધિકારો નક્કી કરે છે.આર વી ડબલિન કોર્પોરેશન, (૧૮૭૮) ૨ આઈઆર ૩૭૧ (૩૬૭)–આર વી ડબલિન સ્થાનિક સરકાર બી. ડી., (૧૯૦૨) ૨ આઈ આર ૩૪૯ (૩૭૩).

(બી) વહીવટી અધિનિયમ બિન-વૈધાનિક હોઈ શકે છે અને તેમાં વૈધાનિક સત્તાની જરૂર નથી.પરંતુ કોઈ સંસ્થાને અર્ધ-ન્યાયિક ત્યારે જ કહેવામાં આવે છે જ્યારે તેની પાસે સંબંધિત કાર્યને નિભાવવાની વૈધાનિક સત્તા હોય.

(સી) સંપૂર્ણ વહીવટી સંસ્થાને કોઈ પ્રક્રિયાગત જવાબદારી હોતી નથી, સિવાય કે તે રાજ્ય ઇ. જી. ફ્રેન્કિન વિરુદ્ધ નગર અને દેશ આયોજન મંત્રી દ્વારા ખાસ લાદવામાં આવે, જેનો અહેવાલ (૧૯૪૭) ૨ ઓલ ઇ. આર. ૨૮૯ (૨૯૫) એચ. એલ.; યુનિવર્સિટી ઓફ સેલિયોન વિરુદ્ધ ફર્નાન્ડે, જેનો અહેવાલ (૧૯૬૦) ૧ ઓલ ઇ. આર. ૬૩૧ (૬૩૭) પી. સી.; રિજ

વિરુદ્ધ બાલ્ડવિન, જેનો અહેવાલ (૧૯૬૩) ૨ ઓલ ઈ. આર. ૬૬ (૭૫; ૮૬;૧૦૯).પરંતુ જલદી કાર્યને 'અર્ધ ન્યાયિક' ગણવામાં આવે છે, કાયદા માટે જરૂરી છે કે તે કાર્યના નિર્વહનમાં કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન કરવું આવશ્યક છે.યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ વર્મા,. (ડી) જ્યારે વહીવટી અથવા મંત્રી કાર્ય સોંપવામાં આવી શકે છે, ત્યારે સ્પષ્ટ વૈધાનિક જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં ન્યાયિક અથવા અર્ધ-ન્યાયિક કાર્ય સોંપવામાં ન આવી શકે, વાઈન વિરુદ્ધ નેશનલ ડોક લેબર બી. ડી., (૧૯૫૯) ૩ ઓલ ઈ. આર. ૩૯૩ (૯૫૦) એચ. એલ. માં અહેવાલ આપ્યો છે.

(ઈ) વહીવટી નિર્ણયથી ન્યાયિકને જે બાબત અલગ પાડે છે તે એ છે કે અદાલતનો નિર્ણય ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ હોય છે, તે નિશ્ચિત ધોરણોના અમલીકરણ દ્વારા આવે છે; કેટલાક ચોક્કસ કેસોમાં ન્યાય અદાલતને જે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે, તેનો પણ અમુક નિશ્ચિત સિદ્ધાંતો અનુસાર ઉપયોગ કરવો પડે છે.શાર્પ વિરુદ્ધ વેકફિલ્ડ, (૧૮૯૧) એ. સી. ૧૭૩ (૧૭૯) માં નોંધાયેલ.બીજી બાજુ, વહીવટી સત્તામંડળના નિર્ણયો સામાન્ય રીતે એ અર્થમાં વ્યક્તિલક્ષી હોય છે કે તેઓ અનુકૂળતા અથવા નીતિ સિવાય કોઈ પણ ધોરણ લાગુ કર્યા વિના પહોંચી શકાય છે.લેબર રિલેશન્સ બોર્ડ વિરુદ્ધ જે. ઈ. આઈ. વર્ક્સ, (૧૯૪૯) એ. સી. ૧૩૪ (૧૪૯) માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

૧૫ જ્યારે ન્યાયિક અભિગમ અપનાવવાની અને ન્યાયની મૂળભૂત આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવાની જવાબદારી હોય ત્યારે વહીવટી કાર્યને અર્ધ-ન્યાયિક કહેવામાં આવે છે; જ્યારે આવી કોઈ જવાબદારી નથી, ત્યારે નિર્ણયને 'સંપૂર્ણ રીતે વહીવટી' કહેવામાં આવે છે.રિજ વિરુદ્ધ બાલ્ડવિન, (૧૯૬૩) ૨ ઓલ ઈ આર ૬૬ (૭૩૭૪,૧૧૩) એચ. એલ. માં નોંધાયેલ

૧૬ તે ઉપરોક્તમાંથી અનુસરે છે કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવાની અર્ધ-ન્યાયિક જવાબદારી કાર્ય અથવા સત્તાના ઉપયોગ સાથે જોડાય છે; અને જો તે કોઈ કાર્યાલય સાથે જોડાય તેવું માનવામાં આવે તો ઘણી મૂંઝવણ ઊભી થશે.રિજ વિરુદ્ધ બાલ્ડવિન, (ઉપર).ન્યાયિક અધિકારી માટે કોઈ ચોક્કસ આદેશ પસાર કરવો શક્ય છે જે મંત્રી હોય અને વહીવટી અધિકારી માટે આદેશ કરવો અથવા એવા નિર્ણય પર પહોંચવું શક્ય છે જે અર્ધ ન્યાયિક હોય, એરિંગ્ટન વિરુદ્ધ આરોગ્ય મંત્રી, જેનો અહેવાલ (૧૯૩૫) ૧ કે બી ૨૪૯ સી. એ. માં આપવામાં આવ્યો છે.

(૨) ૧૯૯૦ (૪) એસ. સી. સી. ૫૯૪માં નોંધાયેલા એસ. એન. મુખર્જી વિરુદ્ધ ભારત સંઘના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૩૩ તારાચંદ ખત્રી વિરુદ્ધ દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને અન્યો, [૧૯૭૭] ૨ એસ. સી. આર. ૧૯૮ એક એવો કેસ હતો જેમાં ગેરવર્તણૂકના આરોપોની તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તપાસ અધિકારીના તારણો સાથે સંમત થઈને શિસ્ત અધિકારીએ બરતરફીનો દંડ લાદ્યો હતો.બરતરફીના ઉપરોક્ત આદેશને આ આધાર પર પડકારવામાં આવ્યો હતો કે શિસ્ત સત્તામંડળે આદેશ પસાર કરવા માટે તેના કારણો આપ્યા ન હતા.આ અદાલત દ્વારા ઉપરોક્ત દલીલને નકારી કાઢવામાં આવી હતી અને સમર્થનના આદેશ અને ઉલટાવાના આદેશ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવવામાં આવ્યો હતો.તે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું (એસ. સી. આર. પી. ૨૦૮-એસ. સી. સી. પી. ૪૮૦, પેરા ૧૯):

" જ્યારે ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી શિસ્ત અથવા વહીવટી સત્તા માટે તેના આદેશના સમર્થનમાં કારણો જણાવવું જરૂરી હોઈ શકે છે, જો તે કોઈ ચોક્કસ કાયદાની યોજના અથવા તેના હેઠળ બનાવેલા નિયમોને ધ્યાનમાં રાખીને તપાસ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલા તારણો અને ભલામણોથી અલગ હોય, તો તે દરખાસ્તને ખૂબ વ્યાપક રીતે મૂકશે કે સામાન્ય સંમતિ પણ કારણો દ્વારા સમર્થિત હોવી જોઈએ.

૩૪ રાયપુર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી અને અન્યો વિરુદ્ધ ચોખામલ કોન્ટ્રાક્ટર્સ અને અન્યો, [૧૯૮૯] ૨ એસ. સી. સી. ૭૨૧ માં આ

અદાલતની બંધારણીય બેન્ચ એ પ્રશ્ન પર વિચારણા કરી રહી હતી કે શું આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ મધ્યસ્થી માટે ચુકાદાના કારણો આપવા ફરજિયાત છે કે કેમ.એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે નિર્ણય માટે કારણો આપવાની જરૂરિયાત એ કુદરતી ન્યાયના નિયમોનો એક ભાગ છે જે મધ્યસ્થીના ચુકાદાને પણ લાગુ પડે છે અને ભગત રાજા કેસ (સુપ્રા) અને સિમેન્સ એન્જિનિયરિંગ કંપની કેસ (સુપ્રા) ના નિર્ણયો પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી.આ દલીલને આ અદાલતે નકારી કાઢી હતી.ભગત રાજા કેસ (સુપ્રા); સોમ દત્ત દત્તા કેસ (સુપ્રા) અને સિમેન્સ એન્જિનિયરિંગ કંપની કેસ (સુપ્રા) ના નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી આ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે (એસ. સી. સી. પીપી ૭૫૧૫૨, પેરા ૩૫):

"તેમાં કોઈ શંકા નથી કે વહીવટી કાયદાને લગતા નિર્ણયોમાં, આ અદાલતે કેટલાક કિસ્સાઓમાં અવલોકન કર્યું છે કે વહીવટી નિર્ણયમાં કારણો આપવું એ પ્રવર્તમાન નિયમોના વિસ્તરણ દ્વારા કુદરતી ન્યાયનો નિયમ છે.તે વાણિજ્યની દુનિયાના હિતમાં હશે કે ઉપરોક્ત નિયમ વહીવટી કાયદાના ક્ષેત્ર સુધી મર્યાદિત હોય. પરંતુ તે જ સમયે એ ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે જાહેર કાયદા દ્વારા સંચાલિત સત્તાવાળાઓ દ્વારા વિવાદોના સમાધાન માટે સામાન્ય રીતે જે લાગુ પડે છે તે ખાનગી કાયદા હેઠળ ઉદ્ભવતા તમામ કેસો જેમ કે લવાદના કાયદા હેઠળ ઉદ્ભવતા હોય તેવા તમામ કેસો

સુધી વિસ્તૃત કરવાની જરૂર નથી, જેનો હેતુ ખાનગી વિવાદોના સમાધાન માટે છે.

૩૫ ઉપર ઉલ્લેખિત આ અદાલતના નિર્ણયો સૂચવે છે કે કારણો નોંધવાની જરૂરિયાતના સંદર્ભમાં આ અદાલતનો અભિગમ અમેરિકન અદાલતો સાથે વધુ સુસંગત છે. ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી વહીવટી સત્તામંડળે તેના નિર્ણયના કારણોને નોંધવા જ જોઈએ એવી ધારણા કરવા માટે અદાલત સાથે એક મહત્વપૂર્ણ વિચારણા કરવામાં આવી છે, તે એ છે કે આવા નિર્ણય બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ આ અદાલતના અપીલ અધિકારક્ષેત્ર તેમજ બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતોના દેખરેખ અધિકારક્ષેત્રને આધિન છે અને જો કારણો નોંધવામાં આવે તો, આ અદાલત અથવા ઉચ્ચ અદાલતો અપીલ અથવા દેખરેખ શક્તિનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવા માટે સક્ષમ બનશે. પરંતુ આ એકમાત્ર વિચારણા નથી. આ ડ્રજિકોણ અપનાવવામાં કોર્ટ સાથે જે અન્ય વિચારણાઓ પણ કરવામાં આવી છે તે એ છે કે કારણો નોંધવાની જરૂરિયાત (i) સત્તાધિકારી દ્વારા વિચારણાની બાંયધરી આપશે; (ii) નિર્ણયોમાં સ્પષ્ટતા લાવશે; અને (iii) નિર્ણય લેવામાં મનસ્વીપણાની શક્યતાઓને ઘટાડશે. આ સંબંધમાં કાયદાની સામાન્ય અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સ અને ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતા સત્તાવાળાઓ વચ્ચે આ

આધાર પર તફાવત દર્શાવવામાં આવ્યો છે કે ન્યાયાધીશને નીતિ અથવા અનુકૂળતાના વિચારથી નિરપેક્ષપણે અસંતુષ્ટ બાબતોને જોવા માટે તાલીમ આપવામાં આવે છે, જ્યારે કે કાર્યકારી અધિકારી સામાન્ય રીતે બાબતોને નીતિ અને અનુકૂળતાના દૃષ્ટિકોણથી જુએ છે.

૩૬ વહીવટી સત્તાધિકારી દ્વારા ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી વખતે પસાર કરાયેલા આદેશમાં જ્યારે કારણો નોંધવામાં આવે છે, ત્યારે તેમાં કોઈ શંકા નથી કે તે અપીલ અથવા સુપરવાઈઝરી સત્તાધિકારી દ્વારા તેના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગને સરળ બનાવશે.પરંતુ ઉપર ઉલ્લેખિત અન્ય વિચારણાઓ, જેમણે આ અદાલત સાથે પણ ભાર મૂક્યો છે કે વહીવટી સત્તામંડળે તેના નિર્ણયના કારણો નોંધવા જોઈએ, તે ઓછા મહત્વના નથી.આ વિચારણાઓ દર્શાવે છે કે વહીવટી સત્તા દ્વારા કારણોનું રેકોર્ડિંગ એક લાભદાયી હેતુ પૂરો પાડે છે, એટલે કે, તે મનસ્વીપણાની શક્યતાઓને બાકાત રાખે છે અને નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં અમુક અંશે નિષ્પક્ષતાની ખાતરી આપે છે.ઉપરોક્ત હેતુ તમામ નિર્ણયોને સમાન રીતે લાગુ પડશે અને તેની અરજી એવા નિર્ણયો સુધી મર્યાદિત ન હોઈ શકે જે અપીલ, પુનરાવર્તન અથવા ન્યાયિક સમીક્ષાને આધિન હોય.અમારા મતે, તેથી, કારણો નોંધવાની જરૂરિયાત અર્ધ ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી વહીવટી સત્તામંડળના નિર્ણયોને સંચાલિત કરવી જોઈએ, પછી ભલે તે નિર્ણય અપીલ, પુનરાવર્તન અથવા ન્યાયિક સમીક્ષાને આધિન

હોય.જો કે, તે ઉમેરવામાં આવી શકે છે કે તે જરૂરી નથી કે કારણો કાયદાની અદાલતના નિર્ણય જેટલા વિસ્તૃત હોવા જોઈએ.કારણોની હદ અને પ્રકૃતિ ચોક્કસ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત હશે.જે જરૂરી છે તે એ છે કે કારણો સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ છે જેથી તે સૂચવે કે સત્તાવાળાએ વિવાદમાં રહેલા મુદ્દાઓને યોગ્ય વિચારણા આપી છે.મૂળ તબક્કે આદેશ પસાર કરવામાં આવે તેવા કિસ્સામાં કારણો નોંધવાની જરૂરિયાત વધારે હોય છે.અપીલ અથવા પુનરીક્ષણ અધિકારી, જો તે આવા આદેશની પુષ્ટિ કરે છે, તો અપીલ અથવા પુનરીક્ષણ અધિકારી પડકાર હેઠળના આદેશમાં સમાવિષ્ટ કારણો સાથે સંમત થાય તો અલગ કારણો આપવાની જરૂર નથી.

૩૭ અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી વહીવટી સત્તામંડળના નિર્ણયના કારણોને નોંધવાની જરૂરિયાત માટેના તર્કને ધ્યાનમાં લીધા પછી હવે આપણે આ જવાબદારી લાદવા માટેના કાનૂની આધારની તપાસ કરી શકીએ છીએ.આ પાસાને ધ્યાનમાં લેતી વખતે ડોનફ્મોર સમિતિએ અવલોકન કર્યું હતું કે એવી દલીલ કરી શકાય છે કે કુદરતી ન્યાયનો ત્રીજો સિદ્ધાંત છે, એટલે કે, પક્ષ નિર્ણયનું કારણ જાણવાનો હકદાર છે, પછી તે ન્યાયિક હોય કે અર્ધ ન્યાયિક.સમિતિએ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે "એવા કેટલાક કિસ્સાઓ છે કે જ્યાં નિર્ણય માટે આધાર આપવાનો ઈનકાર કરવો સ્પષ્ટ રીતે અયોગ્ય હોઈ શકે છે; અને આ ત્યારે પણ હોઈ

શકે છે, જ્યારે નિર્ણય અંતિમ હોય અને નિરાશ પક્ષ માટે અપીલ દ્વારા અથવા અન્યથા કોઈ આગળની કાર્યવાહી ખુદી ન હોય" અને "જ્યાં વધુ કાર્યવાહી નિરાશ પક્ષ માટે ખુદી હોય, તે સ્વાભાવિક ન્યાયની વિરુદ્ધ છે કે મંત્રી અથવા મંત્રીમંડળનું મૌન તેમને તકથી વંચિત રાખે".(પી ૮૦) પ્રોફેસર એચ. ડબલ્યુ. આર. વેડે પણ એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે "કુદરતી ન્યાય તેના માટે શ્રેષ્ઠ રૂબ્રિક પ્રદાન કરી શકે છે, કારણ કે સામાન્ય માણસની ન્યાયની ભાવના દ્વારા કારણો આપવાની જરૂર છે". (વેડ, વહીવટી કાયદો, છઠ્ઠી આવૃત્તિ પી ૫૪૮) જુઓ.સિમેન્સ એન્જિનિયરિંગ કંપની કેસ (સુપ્રા) માં આ અદાલતે એ જ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે જ્યારે તેણે અવલોકન કર્યું હતું કે "આદેશના સમર્થનમાં કારણો આપવાની જરૂર હોય તેવો નિયમ, ઓડી અલ્ટરમ પાર્લમના સિદ્ધાંતોની જેમ, કુદરતી ન્યાયનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે જે દરેક અર્ધ-ન્યાયિક પ્રક્રિયાને જાણ કરવો આવશ્યક છે".આ નિર્ણય એ આધાર પર આગળ વધે છે કે કુદરતી ન્યાયના બે જાણીતા સિદ્ધાંતો, એટલે કે (i) કોઈ પણ વ્યક્તિએ તેના પોતાના કેસમાં ન્યાયાધીશ હોવું જોઈએ નહીં અને (ii) કોઈ પણ વ્યક્તિને સુનાવણી વિના ન્યાય આપવો જોઈએ નહીં , તે સંપૂર્ણ નથી અને આ બે સિદ્ધાંતો ઉપરાંત એવા નિયમો હોઈ શકે છે જે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં નિષ્પક્ષતા સુનિશ્ચિત કરવા માંગે છે અને તેને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભાગ ગણી

શકાય.આ મત એ. કે. કાઈપિક અને અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો, [૧૯૭૦] ૧ એસ. સી. આર. ૪૫૭ માં આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને અનુરૂપ છે, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે:

"તાજેતરના વર્ષોમાં કુદરતી ન્યાયની વિભાવનામાં ઘણો ફેરફાર થયો છે.ભૂતકાળમાં એવું માનવામાં આવતું હતું કે તેમાં માત્ર બે નિયમોનો સમાવેશ થાય છે, એટલે કે (i) કોઈ પણ વ્યક્તિ તેના પોતાના કેસમાં ન્યાયાધીશ નહીં હોય (નેમો ડેબેટ એસે જુડેક્સ પ્રોપ્રિયા કૌસા) અને (ii) પક્ષકાર સામે વાજબી સુનાવણી (ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટેમ) કર્યા વિના કોઈ નિર્ણય આપવામાં આવશે નહીં.ત્યારબાદ ટૂંક સમયમાં જ ત્રીજા નિયમની કલ્પના કરવામાં આવી હતી અને તે એ છે કે અર્ધ-ન્યાયિક તપાસ સદ્ભાવનાથી થવી જોઈએ, પક્ષપાત વિના અને મનસ્વી અથવા ગેરવાજબી રીતે નહીં.પરંતુ વર્ષો દરમિયાન કુદરતી ન્યાયના નિયમોમાં ઘણા વધુ સહાયક નિયમો ઉમેરવામાં આવ્યા.

૩૮ અંગ્રેજી અદાલતોના નિર્ણયોમાં સમાન વલણ સ્પષ્ટ દેખાય છે જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે કુદરતી ન્યાય માંગ કરે છે કે નિર્ણય સંભવિત મૂલ્યના કેટલાક પુરાવા પર આધારિત હોવો જોઈએ.(જુઓ:આર વિ

ડબલિન ડેપ્યુટી ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ઇન્જરીઝ કમિશનર ભૂતપૂર્વ પી. મૂરે; મહોન વિરુદ્ધ એર ન્યુઝીલેન્ડ લિમિટેડ)

૩૯ કુદરતી ન્યાયના નિયમો અંતર્ગતનો ઉદ્દેશ "ન્યાયની નિષ્ફળતાને અટકાવવાનો" અને "કાર્યવાહીમાં નિષ્પક્ષતા" સુરક્ષિત કરવાનો છે.અગાઉ સૂચવ્યા મુજબ અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી વહીવટી સત્તા દ્વારા તેના નિર્ણયના કારણોને નોંધવાની જરૂરિયાત મનસ્વીપણાની શક્યતાઓને બાકાત રાખીને અને નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં નિષ્પક્ષતાની માત્રાને સુનિશ્ચિત કરીને આ હેતુ હાંસલ કરે છે.કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની વિસ્તરી રહેલી ક્ષિતિજને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે, કારણ નોંધવાની જરૂરિયાતને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોમાંથી એક તરીકે ગણી શકાય જે વહીવટી સત્તાવાળાઓ દ્વારા સત્તાના ઉપયોગને સંચાલિત કરે છે.કુદરતી ન્યાયના નિયમો મૂર્ત નિયમો નથી.તેમની અરજીની હદ ચોક્કસ વૈધાનિક માળખા પર આધારિત છે, જે હેઠળ વહીવટી સત્તામંડળને અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું છે.ન્યાયિક અથવા અર્ધ ન્યાયિક કાર્યોના ઉપયોગ સહિત વહીવટી સત્તા દ્વારા કોઈ ચોક્કસ સત્તાના ઉપયોગના સંદર્ભમાં, વિધાનસભા, ઉપરોક્ત સત્તા પ્રદાન કરતી વખતે, એવું અનુભવી શકે છે કે વહીવટી સત્તા દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશના કારણોને આદેશમાં નોંધવામાં આવે અને પીડિત પક્ષને જાણ

કરવામાં આવે અને તે આવી જરૂરિયાતને સમાપ્ત કરી શકે.તે ચુ. એસ. એ. ના વહીવટી પ્રક્રિયા અધિનિયમ, ૧૯૪૬ અને ઓસ્ટ્રેલિયાના વહીવટી નિર્ણયો (ન્યાયિક સમીક્ષા) અધિનિયમ, ૧૯૭૭માં સમાવિષ્ટ તે અસર માટે સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરીને આમ કરી શકે છે, જેમાં અમુક ચોક્કસ સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને કાયદાના દાયરામાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે.આવા બાકાત વિષયની પ્રકૃતિ, યોજના અને કાયદાની જોગવાઈઓમાંથી જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા પણ ઊભી થઈ શકે છે.આવી જોગવાઈ અંતર્ગત જાહેર હિત કારણો નોંધવાની જરૂરિયાત દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવતા લાભદાયી હેતુને વજન આપશે.તેથી, આવા કિસ્સામાં ઉપરોક્ત જરૂરિયાત પર ભાર મૂકી શકાતો નથી.”

(૩) આ અદાલતે ટેસ્ટીલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એન. એમ. દેસાઈના કેસમાં અને એ. આઈ. આર. ૧૯૭૦ ગુજરાત ૧ માં નોંધાયેલા અન્ય એક કેસમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૩. બે મજબૂત અને નક્કર કારણો છે કે આપણે આગ્રહ રાખવો જોઈએ કે દરેક અર્ધ ન્યાયિક આદેશો તેના સમર્થનમાં કારણો જાહેર કરવા જોઈએ.કારણો આપવાની જરૂરિયાત કાયદાના શાસનમાંથી જરૂરી પરિણામ તરીકે વહે છે જે આપણી બંધારણીય રચનાના મૂળભૂત

સિદ્ધાંતોમાંથી એક છે.આપણું બંધારણ એક કલ્યાણકારી રાજ્યની સ્થાપના કરે છે જેમાં દરેક નાગરિકને સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય ન્યાય મળવો જ જોઈએ અને કલ્યાણકારી રાજ્યના આદર્શને હાંસલ કરવા માટે, રાજ્યએ ખાનગી અધિકારોના મુક્ત અને અનિયંત્રિત ઉપયોગમાં દખલગીરીના કૃત્યો સાથે સંકળાયેલા ઘણા કાર્યો કરવા પડે છે.રાજ્યને સામાજિક આર્થિક ન્યાય સ્થાપિત કરવા અને સામાજિક આર્થિક માળખામાં પ્રવર્તમાન અસંતુલનને દૂર કરવા માટે નાગરિકના સામાજિક અને આર્થિક જીવનનું નિયમન અને નિયંત્રણ કરવા માટે કહેવામાં આવે છે.તેથી, રાજ્યએ વહીવટી સત્તામંડળોને વિવિધ કાર્યો સોંપવા જરૂરી છે, જેમાં આદેશો અને નિર્ણયો લેવા અને જાહેર જનતાના વ્યક્તિગત સભ્યોના અધિકારોને અસર કરતા કાર્યોનું પાલન સામેલ છે.આમાંના કેટલાક કાર્યોના અમલમાં, વહીવટી સત્તાવાળાઓએ ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવું જરૂરી છે.હવે ન્યાયિક પ્રક્રિયામાં જે સામેલ છે તે સારી રીતે ઉકેલાઈ ગયું છે અને જસવંત સુગર મિલ્સના કેસ, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૩ એસ. સી. ૬૭૭ (સુપ્રા) માં, શાહ જે. દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ, એક અર્ધ-ન્યાયિક નિર્ણયમાં નીચેના ત્રણ ઘટકોનો સમાવેશ થાય છે:

(૧) તે મૂળભૂત રીતે અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલા કાયદાકીય નિયમોના પ્રકાશમાં મળેલા તથ્યો પર વસ્તુનિષ્ઠ ધોરણો લાગુ કરીને પ્રશ્નની તપાસ પર નિર્ણય છે:

(૨) તે અધિકારો જાહેર કરે છે અથવા પક્ષકારોના નાગરિક અધિકારોને અસર કરતી જવાબદારીઓ લાદે છે; અને

(૩) તપાસ અમુક પ્રક્રિયાગત લક્ષણોને આધિન છે, જેમાં પક્ષ સમક્ષ તેનો કેસ રજૂ કરવાની તક, જો કોઈ વિવાદ તથ્યોના પ્રશ્ન પર હોય તો સામગ્રીના માધ્યમથી તથ્યોની ખાતરી, અને જો વિવાદ કાયદાના પ્રશ્ન પર હોય, તો રજૂઆત, કાનૂની દલીલ અને કાયદાના અને હકીકતના તે પ્રશ્નોના આધારે તારણોના નિકાલમાં પરિણામતા નિર્ણયનો વિચાર કરવામાં આવે છે.

ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની ફરજ ધરાવતા વહીવટી સત્તાવાળાઓ તેથી નીતિ અથવા અનુકૂળતાની વિચારણાઓ પર નિર્ણય લઈ શકતા નથી.તેમણે "વાસ્તવિક પરિસ્થિતિઓમાં અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલા કાયદાકીય ધોરણો" લાગુ કરીને "માત્ર ચોક્કસ કેસની હકીકતો પર અને કોઈપણ બાહ્ય વિચારણાઓ સિવાય" આ બાબતનો નિર્ણય લેવો

જોઈએ.ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની ફરજ સત્તાના મનસ્વી ઉપયોગને બાકાત રાખે છે અને તેથી કાયદાના શાસન માટે તે જરૂરી છે કે ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની ફરજનું વહીવટી અધિકારીઓ દ્વારા કડક પાલન કરવામાં આવે જેના પર તે મૂકવામાં આવે છે.જો ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની ફરજના પાલનમાંથી કોઈ પણ વિચલન કોઈનું ધ્યાન ન જાય, તો તે મનસ્વીપણાનો દરવાજો ખોલશે અને કાયદાના શાસન પર ગંભીર અવરોધ ઊભો કરશે.એસ. જી. જયસિંઘાની વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૭ એસ. સી. ૧૪૨૭—માં સુપ્રીમ કોર્ટના શબ્દો ટાંકવા માટે, "મનસ્વી શક્તિની ગેરહાજરી એ કાયદાના શાસનની પ્રથમ આવશ્યકતા છે જેના પર આપણી સંપૂર્ણ બંધારણીય વ્યવસ્થા આધારિત છે.કાયદાના શાસન દ્વારા સંચાલિત પ્રણાલીમાં, વિવેકબુદ્ધિ, જ્યારે કાર્યકારી અધિકારીઓને આપવામાં આવે છે, ત્યારે તે સ્પષ્ટ રીતે વ્યાખ્યાયિત મર્યાદામાં મર્યાદિત હોવી જોઈએ.આ દ્રષ્ટિકોણથી કાયદાના શાસનનો અર્થ એ છે કે જાણીતા સિદ્ધાંતો અને નિયમોને લાગુ કરીને નિર્ણયો લેવા જોઈએ અને સામાન્ય રીતે, આવા નિર્ણયો અનુમાનિત હોવા જોઈએ અને નાગરિકને ખબર હોવી જોઈએ કે તે ક્યાં છે.જો કોઈ સિદ્ધાંત વિના અથવા કોઈ નિયમ વિના નિર્ણય લેવામાં આવે તો તે અણધારી છે અને આવો નિર્ણય કાયદાના શાસન અનુસાર લેવામાં આવેલા નિર્ણયની વિરુદ્ધ છે.હવે ન્યાયી રીતે કાર્ય કરવાની ફરજનું પાલન

સુનિશ્ચિત કરવા માટે કારણો આપવાની જરૂરિયાત એ સૌથી મહત્વપૂર્ણ સલામતીમાંથી એક છે.જો વહીવટી અધિકારીઓ કારણ આપ્યા વિના આદેશો આપી શકે છે, તો અનૈતિક અથવા અપ્રમાણિક અધિકારીઓના હાથમાં આવી સત્તા સત્તાના દુરુપયોગ માટે એક શક્તિશાળી હથિયાર બની શકે છે.પરંતુ જો કોઈ આદેશ માટે કારણો આપવાની જરૂર હોય, તો તે આવા દુરુપયોગ પર અસરકારક પ્રતિબંધ હશે કારણ કે આદેશ, જો તે બાહ્ય અથવા અપ્રસ્તુત વિચારણાઓ જાહેર કરે છે અથવા મનસ્વી છે, તો તે ન્યાયિક તપાસ અને સુધારણાને આધિન રહેશે.જેમ કે જે. સુબ્બા રાવ દ્વારા નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમ કે તે સમયે તેઓ મધ્યપ્રદેશ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૬ એસ. સી. ૬૭૧ માં હતા, "બોલવાનો આદેશ તેના શ્રેષ્ઠ રીતે વાજબી અને તેના સૌથી ખરાબ સમયે ઓછામાં ઓછો બુદ્ધિગમ્ય હશે".કારણો આપવાની શરત સ્પષ્ટતાનો પરિચય આપે છે, બાહ્યની રજૂઆતની તપાસ કરે છે અથવા, કોઈપણ દરે, નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં મનસ્વીતા ઘટાડે છે તે પક્ષને સંતોષ આપે છે જેની સામે આદેશ આપવામાં આવે છે અને તમામ સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં લેવાની બાંધધરી આપે છે અને અધિકારી દ્વારા કાયદાની જરૂરિયાત અનુસાર તેના કાર્યો કરે છે.આ સંબંધમાં આપણે પૃષ્ઠ ૧૬૩ પર બર્નાર્ડ શ્વાર્ટઝ દ્વારા

"અમેરિકન વહીવટી કાયદો" માંથી નીચેના ફકરાને ઉપયોગી રીતે ટાંકી શકીએ છીએ:

"વહીવટી સત્તાના મનસ્વી ઉપયોગ પર નિયંત્રણ તરીકે તર્કપૂર્ણ નિર્ણયોની કિંમત સ્પષ્ટ જણાય છે...

કોઈની વ્યક્તિ અથવા સંપત્તિ પર પ્રતિકૂળ અસર કરતા નિર્ણયના કારણો જાણવાનો અધિકાર એ દરેક વાદીનો મૂળભૂત અધિકાર છે (અને તે કે તે મંચ ન્યાયિક કે વહીવટી હોય).પરંતુ કારણો આપવાની જરૂરિયાત માત્ર વ્યક્તિના તે જાણવાના અધિકારને સમર્થન આપે છે કે શા માટે તેને નુકસાનકારક નિર્ણય આપવામાં આવ્યો છે.કારણભૂત નિર્ણય આપવાની જવાબદારી એ સત્તાના દુરુપયોગ પર નોંધપાત્ર તપાસ છે.કારણો આપવાથી નિર્ણયોને આધિન લોકોને સમજાવવામાં મદદ મળે છે કે તેઓ મનસ્વી નથી અને ખાતરી થાય છે કે તેઓ હકીકતમાં મનસ્વી નથી.નિર્ણય જેના પર આધારિત હોય તે તર્ક પ્રક્રિયાને જાહેરમાં સ્પષ્ટ કરવાની જરૂરિયાત, અન્ય કોઈ પણ વસ્તુ કરતાં વધુ, મેજિસ્ટ્રેટ (ન્યાયિક અથવા વહીવટી) ને કેસમાં હાજર તમામ પરિબલોને પોતાના મનમાં કામ કરવાની જરૂર છે.ચોક્કસ તારણો અને કારણો દ્વારા સમર્થિત નિર્ણય તરંગી અથવા બેદરકાર વિચારણા પર આધાર

રાખે તેવી શક્યતા ઘણી ઓછી હોય છે. જેમ કે ન્યાયાધીશો જેરોમ ફ્રેન્કે સારી રીતે કહ્યું છે કે તે ભાષામાં વહીવટકર્તાઓ દ્વારા અને ટ્રાયલ ન્યાયાધીશો દ્વારા નિર્ણય લેવા માટે લાગુ પડે છે, કારણોની જરૂરિયાતનો પ્રાથમિક હેતુ નિર્ણાયક તરફથી કાળજી લેવાનો છે.

જો ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની ફરજ ધરાવતા વહીવટી અધિકારીઓએ લેખિતમાં તર્કની માનસિક પ્રક્રિયાઓ રજૂ કરવી જરૂરી છે, જેના કારણે તેઓ નિર્ણય તરફ દોરી ગયા છે, તો તે મોટા પ્રમાણમાં ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની ફરજનું પ્રદર્શન સુનિશ્ચિત કરવામાં મદદ કરશે અને તેમના કાર્યોના નિર્વહનમાં મનસ્વીતા અને તરંગીપણાને બાકાત રાખશે. જનતા આ માત્ર સુરક્ષાથી વંચિત ન રહેવી જોઈએ.

૪. સમાન સચોટતાનું બીજું કારણ જે કારણો આપવાની જરૂરિયાતને સ્પષ્ટ કરવામાં આપણી સાથે વજન ધરાવે છે તે ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા પર આધારિત છે જે કલમ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટ અને કલમ ૩૨ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે છે. કલમ ૨૨૬ હેઠળની ઉચ્ચ અદાલત અને કલમ ૩૨ હેઠળની સર્વોચ્ચ અદાલતને વહીવટી અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલા અર્ધ ન્યાયિક આદેશને પ્રમાણપત્ર દ્વારા રદ કરવાની સત્તા છે અને પ્રમાણપત્ર જારી કરીને ઉપયોગ કરી શકાય તેવી સમીક્ષાની આ શક્તિનો

અસરકારક રીતે ઉપયોગ ત્યારે જ થઈ શકે છે જ્યારે આદેશ મૌખિક આદેશ હોય અને તેના સમર્થનમાં કારણો આપવામાં આવે.જો કોઈ કારણ આપવામાં ન આવે તો, વહીવટી અધિકારીએ આદેશ આપવામાં કાયદાની કોઈ ભૂલ કરી છે કે કેમ તે તપાસવા માટે ઉચ્ચ અદાલત અથવા સર્વોચ્ચ અદાલત ન્યાયિક સમીક્ષાની તેની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકશે નહીં.વહીવટી અધિકારી માટે તેના આદેશના સમર્થનમાં કારણો આપવાનું ટાળીને ન્યાયિક તપાસ અને સુધારણા ટાળવી એ સૌથી સરળ બાબત હશે.વહીવટી અધિકારીને કાયદાની મર્યાદામાં રાખવા માટે ઉચ્ચ અદાલત અને સર્વોચ્ચ અદાલત દખલ કરવા માટે અસમર્થ હશે.પરિણામ એ આવશે કે ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા છીનવી લેવામાં આવશે અને નાગરિકને કોઈ નિવારણ ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, મનસ્વીતા અને મનસ્વીપણાને કપટી પ્રોત્સાહન મળશે.ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા એ કાયદાના શાસનની એક આવશ્યક સુસંગતતા છે અને જો ન્યાયિક સમીક્ષાને કાયદાના શાસનની જાળવણી માટે એક અસરકારક સાધન બનાવવું હોય, તો તે જરૂરી છે કે ન્યાયિક કાર્યો કરતા વહીવટી અધિકારીઓએ તેમના આદેશોના સમર્થનમાં કારણો આપવાના હોવા જોઈએ જેથી તેઓ ન્યાયિક તપાસ અને સુધારણાને આધિન થઈ શકે.

પ આ હંમેશા યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ કારણો તરીકે ગણવામાં આવે છે કે જે આગ્રહ રાખે છે કે ન્યાયિક નિર્ણયોએ તેમના ચહેરા પર કારણો દર્શાવવા જોઈએ. પૃષ્ઠ ૧૬૬ પર શ્વાર્ટઝના "અમેરિકન વહીવટી કાયદો" માંથી ટાંકવા માટે:

"યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં, તર્કપૂર્ણ નિર્ણયોની જરૂરિયાતો માટે કદાચ સૌથી અગ્રણી કારણો અદાલતો દ્વારા સમીક્ષાને સરળ બનાવવામાં આવા નિર્ણયોની ભૂમિકા છે. જો વહીવટી નિર્ણયોના પાયા સ્પષ્ટ ન હોય, તો સમીક્ષા અદાલત માટે તે નક્કી કરવું સૌથી મુશ્કેલ છે કે નિર્ણય યોગ્ય છે કે નહીં. 'જે. ગાર્ડોઝોનું વારંવાર ટાંકવામાં આવતું નિવેદન વાંચે છે કે, તે સાચું કે ખોટું છે તે કહેવાની ફરજ આપણી બને તે પહેલાં આપણે નિર્ણયનો અર્થ શું છે તે જાણવું જોઈએ.....ન્યાયિક નિયંત્રણ વ્યવહાર મૂલ્યનું હોય તે માટે, વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ અથવા એજન્સીએ, 'તેનો આદેશ કરતી વખતે, તેને અસ્પષ્ટ અથવા અસ્પષ્ટ આદેશ ન બનાવવો જોઈએ, પરંતુ કોઈક રીતે, આદેશની સામે તે તત્વ જણાવવું જોઈએ જે નિર્ણય તરફ દોરી ગયું હતું'. ટાંકવામાં આવેલા શબ્દો લોર્ડ કેન્સ, એલ. સી. ના જાણીતા ચુકાદામાંથી છે, જેમાં તેમણે 'બોલતા' અને 'ન બોલતા' આદેશો વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવ્યો હતો, જે હાલના

અંગ્રેજી વહીવટી કાયદામાં મૂળભૂત મહત્વ બની ગયો છે. જ્યારે લોર્ડ કેન્સ 'અસ્પષ્ટ અથવા અસ્પષ્ટ ક્રમ' ની વાત કરે છે, ત્યારે તેનો અર્થ સ્પષ્ટ રીતે એક એવો આદેશ થાય છે જે કોઈ કારણ આપતો નથી. જો વહીવટકર્તા કારણો આપતો નથી, તો તે, અસરકારક રીતે, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના નિરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રની કવાયતને નિઃશસ્ત્ર કરે છે. આવા કિસ્સામાં, કોર્ટ પડકારવામાં આવેલા નિર્ણયના ચહેરા કરતાં વધુ તપાસ કરી શકતી નથી, જે, લોર્ડ સુમનરના પ્રખ્યાત વાક્યમાં, માત્ર 'સ્ફિક્સના અસ્પષ્ટ ચહેરા' સાથે 'બોલે છે'.

તેથી બંધારણ દ્વારા હાઈકોર્ટ અને સુપ્રીમ કોર્ટને આપવામાં આવેલી ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાને સંપૂર્ણ અર્થ અને સામગ્રી આપવા માટે જરૂરી છે કે અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતા દરેક વહીવટી અધિકારીએ બોલવાનો આદેશ આપવો જોઈએ, કે તે આદેશના સમર્થનમાં કારણો આપે. જો આદેશ માત્ર "અસ્પષ્ટ ચહેરો" સાથે બોલે છે, તો ઉચ્ચ અદાલત અને સર્વોચ્ચ અદાલત માટે પ્રમાણપત્રના માધ્યમથી ન્યાયિક સમીક્ષાની તેમની સત્તાનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવો અશક્ય હશે.

૬ આ ઢ્રષ્ટિકોણ માત્ર સિદ્ધાંત પર સમર્થનપાત્ર નથી પરંતુ તે યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં ન્યાયિક વિચારના વલણ સાથે પણ સુસંગત છે જ્યાં તાજેતરના સમયમાં વહીવટી કાયદાના ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર વિકાસ થયો છે.યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં, જેમ કે ઉપર ટાંકવામાં આવેલા શ્વાર્ટઝના "અમેરિકન વહીવટી કાયદા" ના બે ફકરાઓ પરથી સ્પષ્ટ થશે, અમેરિકન અદાલતોએ હંમેશા આગ્રહ કર્યો છે કે વહીવટી નિર્ણયો બોલનારા હોવા જોઈએ, એટલે કે, તેમાં ઓછામાં ઓછા તે તારણો હોવા જોઈએ કે જેના પર તેઓ આધારિત છે અને આ જરૂરિયાત રજૂ કરવામાં તેમની સાથે જે કારણો પ્રચલિત છે તે તે જ બે કારણો છે જેને આપણી તરફેણ મળી છે.તે જાણવું પણ રસપ્રદ છે કે ફ્રાન્સમાં વહીવટી કાયદો એ જ દિશામાં આગળ વધ્યો છે.લાંબા સમય સુધી કાઉન્સિલ ડી 'એટેટે એ જરૂરિયાત લાદતી વૈધાનિક જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં વહીવટીતંત્રે તેના નિર્ણયોના કારણો આપવાની જરૂર હોવાનો સતત ઇનકાર કર્યો હતો.પરંતુ ૧૯૫૦ માં તેના દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયમાં કાઉન્સિલ ડી 'એટેટે એક ટીકાકારના શબ્દોમાં કહ્યું હતું કે, "સ્થાપિત ન્યાયશાસ્ત્રમાં પ્રથમ ઉદ્બંધન જેના હેઠળ કાનૂની લખાણની ગેરહાજરીમાં વહીવટી અધિકારીઓના નિર્ણયોને વાજબી બનાવવાની જરૂર નથી" અને એક વહીવટી નિર્ણયને રદ કર્યો જેમાં કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું ન હતું.ત્યાંના કમિશનર ડુ ગવર્મેન્ટે અગાઉના કેસના કાયદાથી સાહસિક પ્રસ્થાનની હિમાયત કરી હતી અને જણાવ્યું હતું કે

વિધાનસભાએ સ્પષ્ટ રીતે આવી જરૂરિયાત લાદતી ન હોવા છતાં, દરેક કેસમાં જેમાં વહીવટકર્તા અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરી રહ્યો હોય તેમાં કાઉન્સિલને તર્કપૂર્ણ નિર્ણયની જરૂર હોવી જોઈએ. અન્યથા, તેમણે પૂછ્યું કે, કાઉન્સિલ ખરેખર પડકારવામાં આવેલા નિર્ણયની માન્યતા કેવી રીતે નક્કી કરી શકે? કમિશનરનો અભિગમ અપનાવવાના તેના નિર્ણયમાં, કાઉન્સિલ ડી 'એટેટે જણાવ્યું હતું કે "કાયદામાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો અને પ્રતિબંધોનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવા માટે સમીક્ષા અદાલતને સક્ષમ બનાવવા માટે" કારણો આપવાની જવાબદારી લાદવામાં આવી હતી. આ તે જ કારણ છે જેણે અમેરિકન અદાલતોને એ જરૂરી કરવા માટે પ્રેરિત કર્યા છે કે વહીવટી નિર્ણયોમાં તેમનો આધાર દર્શાવતા તારણો હોવા જોઈએ અને તે જ કારણ છે જેણે અમને એવો મત લેવા માટે અપીલ કરી છે કે ભારતમાં પણ, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ અને ફ્રાન્સની જેમ, અર્ધ ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતા વહીવટી અધિકારીઓએ વાણી આદેશો આપવો જ જોઈએ.

૭ ઇંગ્લેન્ડમાં સ્થિતિ ચોક્કસપણે અલગ છે અને તેથી ઇંગ્લેન્ડમાં રાજ્ય વતી તેના પર સૌથી વધુ નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી, જોકે ઓગણીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં નક્કી કરવામાં આવેલા લિકર લાઈસન્સ કેસોમાં એવો મત લેવામાં આવ્યો હતો કે લાઈસન્સિંગ ન્યાયમૂર્તિઓ કે

જેમને ચાર ચોક્કસ આધારો પર દારૂના લાઈસન્સનો ઇનકાર કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી, તેમણે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા આદેશમાં ઇનકાર કરવાના આધારો સ્પષ્ટ કરવા જોઈએ અને જો તેઓ આમ કરવામાં નિષ્ફળ જશે, તો આદેશનો આદેશ તેમને કાયદા અનુસાર અરજીઓ સાંભળવા અને નક્કી કરવા માટે દબાણ કરવા માટે જારી કરશે, એવું લાગે છે કે, સામાન્ય નિયમ તરીકે, અર્ધ ન્યાયિક આદેશના સમર્થનમાં કારણો આપવાની કોઈ ફરજ માન્ય નથી. અદાલતો દ્વારા દારૂના લાઈસન્સના કેસોમાં નિર્ણયોને કંઈક અંશે વિસંગત ગણવામાં આવે છે અને માનવામાં આવતો મત હંમેશા રહ્યો છે કે ન્યાયિક સત્તા તેના નિર્ણય માટે કારણો આપવાની કોઈ ફરજ હેઠળ નથી. રોબિન્સન વિરુદ્ધ નગર અને દેશ આયોજન મંત્રી, (૧૯૪૭) કે. બી. ૭૦૨ નો નિર્ણય સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જો મંત્રી ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરે તો પણ, તેમના નિર્ણયના કારણો આપવાની તેમની કોઈ જવાબદારી નથી. આ દ્રષ્ટિકોણ રેક્સ વિરુદ્ધ નોર્થઅમ્બરલેન્ડ વળતર અપીલ ટ્રિબ્યુનલ (૧૯૫૨) ૧કે. બી. માં અપીલ અદાલતના નિર્ણયમાં પણ ગર્ભિત છે. ૩૩૮. તે કિસ્સામાં, કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે વહીવટી ટ્રિબ્યુનલના અર્ધ-ન્યાયિક નિર્ણયને કાયદાની ભૂલ માટે પ્રમાણપત્ર દ્વારા રદ કરી શકાય છે જ્યાં તે તેની ભૂલ તેના ચહેરા પર "બોલી" હતી. પરંતુ જ્યાં નિર્ણય આવા "બોલવાના આદેશ" માં સમાવિષ્ટ ન હતો,

ત્યાં અદાલત દરમિયાનગીરી કરશે નહીં.આ નિર્ણયમાં એવી સંભાવનાની માન્યતા ગર્ભિત છે કે ન્યાયિક સત્તાધિકારી બોલીને આદેશ ન આપી શકે.આ સ્થિતિ હોવાથી, મંત્રીઓની સત્તાઓ પરની ડોનફ્મોર સમિતિએ ૧૯૩૨માં તેના અહેવાલમાં સિદ્ધાંત ઘડ્યો હતો કે પક્ષ નિર્ણયના કારણો જાણવાનો હકદાર છે, પછી તે ન્યાયિક હોય કે અર્ધ-ન્યાયિક અને આ સિદ્ધાંતને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંત તરીકે સ્વીકારવાની ભલામણ કરી હતી.આ ભલામણને અનુસરીને બ્રિટિશ સંસદે જ્યારે ટ્રિબ્યુનલ્સ એન્ડ ઈન્ક્વાયરીઝ એક્ટ, ૧૯૫૮ લાગુ કરવાની વાત આવી ત્યારે તે અધિનિયમમાં કલમ ૧૨ રજૂ કરી હતી, જે હવે સ્પષ્ટપણે જરૂરી છે કે અમુક સંજોગોમાં, પ્રથમ અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ્સ તેમજ વૈધાનિક તપાસ કરનારા મંત્રીઓએ પણ નિર્ણયના કારણો આપવાના રહેશે.આમ અદાલતો ન્યાયિક નિર્માણની પ્રક્રિયા દ્વારા જે હાંસલ કરવામાં નિષ્ફળ રહી તે સંસદીય કાયદા દ્વારા સુધારવું પડ્યું.પરંતુ સંસદે જે કર્યું તે ન્યાયિક નિર્ણયના સમર્થનમાં કારણો આપવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકે છે.

૮ સિદ્ધાંત પર ઘણું બધું.પરંતુ સિદ્ધાંતથી તદ્દન અલગ, અમારા મતે આ દરખાસ્ત માટે સ્પષ્ટ સત્તા છે કે દરેક અર્ધ-ન્યાયિક નિર્ણયને કારણો દ્વારા સમર્થન આપવું આવશ્યક છે.એક્સપ્રેસ ન્યૂઝપેપર (પ્રાઈવેટ)

લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એ. આઈ. આર. ૧૯૫૮ એસ. સી. ૫૭૮ માં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયમાં આ સિદ્ધાંતનું મૂળ જોવા મળે છે. તે કિસ્સામાં કામ કરતા પત્રકારો (સેવાની શરતો) અને વિવિધ જોગવાઈઓ અધિનિયમ, ૧૯૫૫ની માન્યતાને આ આધાર પર પડકારવામાં આવ્યો હતો કે વિવાદિત અધિનિયમમાં વેતન બોર્ડ દ્વારા તેના નિર્ણયના કારણો આપવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી અને આમ અરજદારને તેમના મૂળભૂત અધિકારોના અમલીકરણ માટે સર્વોચ્ચ અદાલતનો સંપર્ક કરવાનો અધિકાર અપાયો છે. આ વિવાદનો સામનો કરવો. સુપ્રીમ કોર્ટ વતી બોલતા એન. એચ. ભગવતી જે. એ કહ્યું:

"તેમાં કોઈ શંકા નથી કે જો વિવાદિત કાયદામાં એવી કોઈ જોગવાઈ જોવા મળે કે જે વેતન બોર્ડને તેના નિર્ણયના કારણો આપવાથી અટકાવે છે, તો તેનો અર્થ એ થઈ શકે કે વેતન બોર્ડ દ્વારા આ રીતે જે આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો તે બોલવાનો આદેશ ન હોઈ શકે અને તે વતી અરજદારોને પ્રમાણપત્રની કોઈ રિટ ક્યારેય ઉપલબ્ધ ન થઈ શકે. તે પણ સાચું છે કે તે ઘટનામાં આ અદાલત પ્રમાણપત્રની પ્રકૃતિમાં રિટ જારી કરીને અરજદારોની ફરિયાદોનું નિવારણ કરવા માટે અસમર્થ હશે અને બંધારણની

કલમ ૩૨ હેઠળ નાગરિકને આ અદાલતનો સંપર્ક કરવાનો જે મૂળભૂત અધિકાર છે તે નિર્થક બની જશે.

જોકે, સુપ્રીમ કોર્ટે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે મુખ્ય કાયદામાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે વેતન બોર્ડને તેના નિર્ણયના કારણો આપવાથી અટકાવે અને તે આધાર પર પડકારને નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.પરંતુ આ અવલોકનો નિઃશંકપણે સમર્થન આપે છે, બીજું કારણ જે આપણે એ અભિપ્રાય લેવા માટે આપ્યું છે કે દરેક અર્ધ-ન્યાયિક નિર્ણયના સમર્થનમાં કારણો આપવા જોઈએ.”

૪) ઓરિસ્સા રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ ચંદ્ર નંદી (સિવિલ અપીલ નંબર ૧૦૬૯૦/૨૦૧૭ માં ૧/૪/૨૦૧૯ તારીખનો ચુકાદો) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૧૦ આ અદાલતે સતત નિર્ધારિત કર્યું છે કે સંબંધિત અદાલત/ટ્રિબ્યુનલ/ઓથોરિટી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા દરેક ન્યાયિક અથવા/અને અર્ધ-ન્યાયિક આદેશ, જે પક્ષો વચ્ચેનો નિર્ણય લે છે, તેને તેના નિષ્કર્ષના સમર્થનમાં કારણો સાથે સમર્થન આપવું આવશ્યક છે.એલ. આઈ. એસ. ના પક્ષકારો અને તેથી

અપીલ/પુનરીક્ષણ અદાલત પણ આદેશની ચોકસાઈની તપાસ કરતી વખતે એ જાણવાનો હકદાર છે કે આદેશમાં કયા આધારે કોઈ ચોક્કસ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં આવે છે.વિનંતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પર કોઈ ચર્ચા, કારણો અને તારણોની ગેરહાજરીમાં, તે જાણવું શક્ય નથી કે કોર્ટ/ટ્રિબ્યુનલ/ઓથોરિટીને આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે શું કારણભૂત બન્યું.(જુઓ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ વિઠ્ઠલ રાવ પ્રિતીરાવ ચવ્હાણ, (૧૯૮૧) ૪ એસ. સી. સી. ૧૨૯, જવાહર લાલ સિંહ વિરુદ્ધ નરેશ સિંહ અને અન્યો, (૧૯૮૭) ૨ એસ. સી. સી. ૨૨૨, યુ. પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ બટ્ટન અને અન્યો, (૨૦૦૧) ૧૦ એસ. સી. સી. ૬૦૭, રાજ કિશોર ઝા વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્યો, (૨૦૦૩) ૧૧ એસ. સી. સી. ૫૧૯ અને ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ ધનીરામ લુહાર, (૨૦૦૪) ૫ એસ. સી. સી. ૫૬૮).”

૧૪ ઉપરોક્ત સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, કોઈ પણ પ્રકારની કલ્પના વિના, એવું કહી શકાય કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલો વિવાદિત આદેશ ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત કોઈપણ માપદંડને સંતોષે છે કારણ કે તેના પર આક્ષેપ કરાયેલ આદેશ, એક બોલતો અને તર્કપૂર્ણ આદેશ નથી અને તેથી, કેસના ગુણદોષમાં ગયા વિના, પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત આદેશને રદ કરવો જરૂરી છે અને ઉપરોક્ત કાયદાકીય

બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને તર્કપૂર્ણ બોલવાનો આદેશ પસાર કરવા માટે મામલાને પ્રતિવાદી નંબર ૧ પાસે પાછો મોકલીને બાજુ પર મૂકવો જરૂરી છે. સ્થિતિ.

૧૫ કાયદા, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ હેઠળ વિવાદિત આદેશ પસાર કરવા માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ના અધિકારક્ષેત્ર અંગે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ કાયદામાં માન્ય નથી કારણ કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ને રાજ્ય સરકાર દ્વારા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૪૬ એ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૨૭૮ એ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને ૩૦/૦૭/૨૦૧૮ ના જાહેરનામા દ્વારા સત્તા આપવામાં આવી છે અને તેથી, પ્રતિવાદી નંબર ૧ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૭ હેઠળ આદેશ પસાર કરવા માટે અધિકૃત છે.આર/મિસ્કમાં પસાર કરાયેલા ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી સંજનવાલા દ્વારા રિલાયન્સ મૂકવામાં આવ્યું હતું.આર/રિટ પિટિશન (પી. આઈ. એલ.) નંબર ૧૨૫/૨૦૧૮ માં સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૨/૨૦૨૦ અને અન્ય સંલગ્ન બાબતોનો સંબંધ છે, તે જ ચોક્કસ અધિકારીની જવાબદારી નક્કી કરવાના તિરસ્કાર અધિકારક્ષેત્રના ક્ષેત્રમાં હતું અને તેથી, રાજ્ય સરકારના જાહેરનામાને ધ્યાનમાં રાખીને કેસની હકીકતોમાં તે લાગુ થશે નહીં, જે આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ પડકાર હેઠળ ન હતી.

૧૬ ફરો નંબર ૨.૧૫ માં અરજના મેમોમાં, શપથ પર જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારને કોઈ વ્યક્તિગત સુનાવણી આપવામાં આવતી નથી, અને તેથી, રોજકમ બોલાવવામાં આવ્યો હતો અને જાણવા મળ્યું હતું કે એ. જી. પી. શ્રી અંતાનીએ રેકૉર્ડ પર રોજકમ રજૂ કર્યું છે.૧૫/૧૦/૨૦૨૦ ના રોજકમના અવલોકન પર, એવું બહાર આવ્યું છે કે લેખિત રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી અને અરજદારો વતી ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે તેઓએ આગળ કોઈ રજૂઆતો કરવાની નથી અને તેથી, આ બાબત આદેશો માટે રાખવામાં આવી હતી.તે ગમે તે હોય, અરજદારો અથવા તેમના પ્રતિનિધિઓને વ્યક્તિગત સુનાવણીની તક પૂરી પાડવી તે ન્યાયના હિતમાં હશે, જો તેઓ ઇચ્છે તો કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોને પૂર્ણ કરવા માટે કારણ કે આ બાબત પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને પરત મોકલવામાં આવી છે.

૧૭ ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, જો અરજનો નિકાલ નીચેના નિર્દેશો આપીને કરવામાં આવે તો તમામ ચિંતાઓ માટે ન્યાયનું હિત પૂરું થશે:

૧) ૨૩/૧૨/૨૦૨૦ તારીખનો આક્ષેપિત આદેશ અને ૨૮/૧૨/૨૦૨૦ તારીખનો પરિણામી આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર મૂકવામાં

આવે છે અને નવેસરથી નિર્ણય લેવા માટે આ બાબત પ્રતિવાદી નંબર ૧ પાસે પરત મોકલવામાં આવે છે.

૨) પ્રતિવાદી નંબર ૧ આ આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી બે અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર અરજદારોને સુનાવણીની નોટિસ જારી કરશે અને બે અઠવાડિયાની અંદર સુનાવણીની તારીખ નક્કી કરશે અને તે પછી, અરજદારો અથવા તેમના પ્રતિનિધિઓને સાંભળશે, રજૂઆતો પર વિગતવાર વિચાર કરશે.આવી ક્વાયત અરજદારોને આપવામાં આવેલી સુનાવણીની તારીખથી ચાર અઠવાડિયાની અંદર પૂર્ણ કરવામાં આવશે.પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને ફરીથી યાદ અપાવવામાં આવે છે કે અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩૭ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતા અર્ધ-ન્યાયિક અધિકારીની ક્ષમતામાં આદેશ પસાર કરતી વખતે સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખવી.

૧૮ તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ અદાલત આ મામલાના ગુણદોષમાં નથી ગઈ અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને કાયદા અનુસાર ગુણદોષ પર નવો આદેશ પસાર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

૧૯ તે મુજબ અરજીને આંશિક મંજૂરી છે.નિયમને ઉપરોક્ત હદ સુધી સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવ્યો છે.ખર્ચ માટે કોઈ ઓર્ડર નથી.રજિસ્ટ્રીને આ આદેશની

રિટની નકલ તમામ સંબંધિત લોકોને ઈ-મેલ દ્વારા પ્રદાન કરવાનો નિર્દેશ
આપવામાં આવ્યો છે. સીધી સેવાની મંજૂરી છે.

(ન્યાયમુર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*